

**ความหลากหลายของพืชวงศ์บุกบอน
ในเส้นทางศึกษารวมชาติหุบเขาลำพญา จังหวัดยะลา**
Biodiversity of Araceae in Nature Trail Lampaya Valley, Yala Province

พาดิเมาะ อาแยกากิจ^{1*} ฉันทนา รุ่งพิทักษ์ไชย² มุฮัมมัดตายุดีน บาฮะคีรี¹ ซุไบดี โต๊ะโมะ¹ และนัสรี มะแน¹
Patimoh Ayaekachi^{1*}, Chantana Rungphitakchai², Muhammadtayudin Bahakheeree¹, Subaidee Tohmoh¹
and Nasree Manae¹

¹ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹Biodiversity Center, in Commeration of 72nd Anniversary QueenSirikit.YalaRajabhat University.

²Faculty of Science Technology and Agriculture

*Corresponding Author, E-mail: pa.moh@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาพืชวงศ์บุกบอนในเส้นทางศึกษารวมชาติหุบเขาลำพญา ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2558 เพื่อสำรวจความหลากหลายของชนิด ลักษณะพื้นฐาน วิสัยแหล่งที่อยู่ และการใช้ประโยชน์ด้านอาหาร สมุนไพรและไม้ดอกไม้ประดับจากพืชวงศ์บุกบอนของคนในชุมชนโดยรอบพื้นที่วิจัยซึ่งเป็นบริเวณเลียบริมแนวลำธาร ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ที่ระดับความสูง 50-300 เมตรจากระดับน้ำทะเล เก็บข้อมูลเดือนละ 1 ครั้ง เมื่อนำมาจำแนกชนิดพบพืชวงศ์บุกบอน 14 สกุล 22 ชนิด คือ สกุล *Aglaonema*, *Alocasia* และ *Homalomena* เป็นสกุลเด่นพบสกุลละ 3 ชนิด พืชที่พบส่วนใหญ่เป็นพืชบก ไม้เลื้อย และพืชอิงอาศัย จากการสัมภาษณ์ด้านการใช้ประโยชน์พบว่าส่วนใหญ่นิยมปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ 13 ชนิด สมุนไพร 4 ชนิด และใช้เป็นอาหาร 1 ชนิด คือ พืชบางชนิดใช้ประโยชน์มากกว่า 1 ด้าน คือ ด้านอาหารกับสมุนไพร 5 ชนิด และด้านสมุนไพรกับไม้ดอกไม้ประดับ 1 ชนิด

คำสำคัญ : พืชวงศ์บุกบอน ความหลากหลายทางชีวภาพ เส้นทางศึกษารวมชาติหุบเขาลำพญา

Abstract

This research of Family Araceae in Nature Trail Lampaya Valley, Lampaya Subdistrict, MuangYala District, Yala Province was aimed to study the species diversity, morphological characteristics, habit, habitat and Their utiltier waing by local communities are food, herbs and ornamental plants. The data was collected from January to September 2015. The study area along the stream with approximate 3 Kilometers long and

50-300 meters above the sea level. IT was found that there are 14 genus with 22 species. The dominant genus are *Aglaonema*, *Alocasia* and *Homalomena*. The habit of There of Terrestrial aroids are climbers and epiphytic. According to data from interviewing villagers, thirteen aroids species are used for decorative purposes. Nine species are used as herb and six species, were used as food. Five species are taken both as food and herb. and only one species is used as herb and decorative purposes.

Keywords: Family Araceae, Biodiversity, Nature Trail Lampaya valley

บทนำ

พืชวงศ์บุกบอนเป็นไม้ล้มลุกที่พบได้ทั่วโลก แต่พบมากในเขตร้อนชื้น มี 104 สกุล ประมาณ 3,300 ชนิด ประเทศไทยพบประมาณ 30 สกุล 210 ชนิด (P.Boyce et al, 2012, 2012) ในทุกภาคของประเทศบริเวณพื้นที่ที่มีป่าอุดมสมบูรณ์และมีความชุ่มชื้นสูง โดยเฉพาะป่าดิบชื้นในภาคใต้ของประเทศ (วงศ์สถิต ฉั่วกุล, 2548 ; อุทิศ ภูฏอินทร์, 2551) มนุษย์ใช้ประโยชน์จากพืชวงศ์นี้มากมาย ได้แก่ เป็นพืชอาหาร เป็นยาสมุนไพร เป็นสมุนไพรสำหรับสัตว์ ปกป้องเป็นไม้ดอกไม้ประดับและไม้ตัดใบใช้ประดับตกแต่งสถานที่ เนื่องจากพืชกลุ่มนี้มีรูปร่างสีล้นของใบที่หลากหลายสวยงามแปลกตา (ก่องกานดา ชยามฤต, 2551) ปกป้องเป็นไม้มงคล หรือนำลำต้นใต้ดิน นำมาแกะสลักเป็นเครื่องรางของขลัง เช่น ว่านนกคุ้ม (*Alocasia cucullata* (Lour.) G.Don) เชื่อว่าช่วยให้คงกระพันชาตรี มีเมตตามหานิยม (ณรงค์ศักดิ์ ค้านอธรรม, 2554) และเป็นพืชเศรษฐกิจ แต่พืชวงศ์บุกบอนส่วนใหญ่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ด้วย เนื่องจากน้ำยางจากทุกส่วนของต้นมีผลออกซาลิไซลิกออกซาเลตค่อนข้างสูง ทำให้เกิดการระคายเคืองอย่างรุนแรง (เพียรวิ เหมือนนวงศ์ญาติ, 2549) สำหรับพื้นที่หุบเขาลำพญาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาสันกาลาคีรี เป็นป่าดงดิบชื้นที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชวงศ์บุกบอน แต่ในพื้นที่นี้ไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับพืชวงศ์นี้โดยตรงมาก่อน คณะผู้วิจัยจึงได้สำรวจความหลากหลายของชนิด ลักษณะสัณฐานของพืชวงศ์บุกบอนแต่ละชนิด และการใช้ประโยชน์ด้านอาหาร สมุนไพรและไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้ประโยชน์จากพืชวงศ์บุกบอนที่นำมาเป็นอาหารสมุนไพรและไม้ดอกไม้ประดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความหลากหลายของพืชวงศ์บุกบอนศึกษาลักษณะทางสัณฐาน แหล่งที่อยู่บริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติหุบเขาลำพญา ตำบล ลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาประโยชน์ของพืชวงศ์บุกบอน ด้านอาหาร สมุนไพรและไม้ดอกไม้ประดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดพื้นที่วิจัยและการเก็บข้อมูลภาคสนามที่ระดับความสูง 50 -300 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2558 โดยเก็บข้อมูลเดือนละ 1 ครั้ง ที่พิกัด N 06° 35' 38.5" E 101° 07' 48.3" บริเวณพื้นที่เลียบแนวลำธาร ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ตั้งแต่บริเวณน้ำตกบุงตงเป็นต้นไป ศึกษาเกี่ยวกับความ

หลากหลายทางชีวภาพของพืชวงศ์บุกบอน ชื่อท้องถิ่น วิสัย ลักษณะสัณฐานสัมพันธ์ผู้รู้ในท้องถิ่นถึงการใช้ประโยชน์ด้านอาหาร สมุนไพรและไม้ดอกไม้ประดับ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งบันทึกภาพ จำแนกชื่อวิทยาศาสตร์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (P.Boyce et al, 2012; วงศ์สถิต จักรกุล, 2548 ; อุทิศ ภูฏอินทร์, 2551 ; ก่องกานดา ชยามฤต, 2551; ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้, 2544) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

ผล

การสำรวจความหลากหลายของพืชวงศ์บุกบอนในพื้นที่เส้นทางศึกษาธรรมชาติหุบเขาลำพญา โดยการสำรวจพื้นที่บริเวณเลียบบแนวลำธาร ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ตั้งแต่หน้าตมตุงเป็นต้นไป เก็บรวบรวมตัวอย่างพืชวงศ์บุกบอน นำมาตรวจระบุชนิด พบทั้งหมด 14 สกุล จำนวน 22 ชนิด ได้แก่ สกุล *Aglaonema*, *Alocasia*, *Amorphophallus*, *Caladium*, *Colocasia*, *Dieffenbachia*, *Epipremnum*, *Homalomena*, *Lasia*, *Philodendron*, *Rhaphidophora*, *Schismatoglottis*, *Syngonium* และ *Typhonium* สกุลที่พบมากที่สุดคือ สกุล *Aglaonema*, *Alocasia* และ *Homalomena* พบสกุลละ 3 ชนิด รองลงมาเป็นสกุล *Colocasia* และ *Typhonium* พบสกุลละ 2 ชนิด สำหรับวงศ์ *Amorphophallus*, *Caladium*, *Dieffenbachia*, *Epipremnum*, *Homalomena*, *Lasia*, *Philodendron*, *Rhaphidophora*, *Schismatoglottis* และ *Syngonium* พบเพียง 1 ชนิด ดังภาพที่ 1 และ 2

การใช้ประโยชน์จากพืชวงศ์บุกบอนของคนในชุมชน ที่อาศัยอยู่โดยรอบหุบเขาลำพญา ด้านอาหาร สมุนไพรและไม้ดอกไม้ประดับพบว่าคนในชุมชนนำพืชวงศ์บุกบอนมาใช้ประโยชน์เพียงด้านเดียว 16 ชนิดคือปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับมากที่สุด 10 ชนิด สมุนไพร 4 ชนิด และอาหาร 2 ชนิด สำหรับพืชที่ใช้ประโยชน์มากกว่า 1 ด้านพบว่าพืชที่ใช้ประโยชน์ด้านอาหารกับสมุนไพรพบ 5 ชนิด และด้านสมุนไพรกับไม้ดอกไม้ประดับ 2 ชนิด

การใช้ประโยชน์จากพืชวงศ์บุกบอนเพื่อเป็นไม้ดอกไม้ประดับส่วนใหญ่ปลูกเพื่อประดับอาคารสถานที่ และใช้ใบประดับตกแต่งอาคารสถานที่ สำหรับด้านอาหารใช้ส่วนยอด ใบและก้านใบเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นส่วนหัวและลำต้น โดยต้องนำมาผ่านความร้อนเสียก่อน ทั้งการต้ม ลวกและเผา สำหรับการประกอบอาหารพื้นบ้านหลังจากผ่านความร้อนหรือคองแล้วใช้กินเป็นผักเหนาะจิ้มน้ำพริกหรือบด หรือใส่ในแกงต่างๆ ทั้งแกงส้มและแกงกะทิ ไม่พบนำไปทำอาหารหวาน ในการใช้เป็นพืชสมุนไพร พบใช้ทุกส่วนทั้งราก ลำต้นใต้ดิน ใบ ดอกและผล โดยส่วนใหญ่เป็นยารักษาภายใน เช่น อุตพิต (*Typhonium trilobatum* (L.) Schott) รากใช้รักษาโรคริดสีดวงทวาร บอนจีนดำ (*Colocasia esculenta* (L.) Schott) หัวแก่เถาดานในท้อง บอนส้ม (*Homalomena rostrata* Griff.) รากและใบแก้ไข้ ชะงดเขา (*Aglaonema nitidum* (Jack) Kunth) ผลกินแก้เหงือกบวม ปวดฟัน และสมุนไพรที่เป็นยาทาภายนอก เช่น ผักหนาม (*Lasia spinosa* (L.) Thwaites) ลำต้นต้มน้ำอาบ แก้ผื่นคัน เป็นต้น ดังตารางที่ 1

อภิปรายผล

การสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพ พบพืชวงศ์บุกบอน 14 สกุล 22 ชนิด สกุลที่พบมากที่สุดคือ สกุล *Aglaonema*, *Alocasia* และ *Homalomena* ซึ่งพบสกุลนี้ค่อนข้างมากในประเทศไทย (P.Boyce et al, 2012,) ลักษณะสัณฐานของพืชวงศ์บุกบอนที่พบในเส้นทางศึกษาธรรมชาติหุบเขาลำพญา พบขึ้นใกล้แหล่งน้ำหรือที่ที่มีความชื้นสูง

เป็นพืชอิงอาศัยหรือไม้เลื้อย มีลำต้นเหนือดิน เช่น ฟิลิกันมะละกอ (*Philodendron bipinnatifidum* Schott ex. Endl.) ชะงดเขา (*Aglaonema nitidum* (Jack) Kunth) และลำต้นใต้ดินแบบเหง้า เช่น ไม้สามสี (*Aglaonema costatum* N.E. Br.) บอนจีนดำ (*Colocasia esculenta* (L.) Schott) ไม้มีลักษณะที่สวยงามโดดเด่น ทั้งแบบใบเดี่ยวเช่น ไม้สามสี (*Aglaonema costatum* N.E. Br) เขียวหมื่นปี (*Aglaonema modestum* Schott ex. Endl.) และใบประกอบหรือใบเดี่ยวที่ยกเล็กคล้ายใบประกอบ เช่น ตีนตุ๊กแกยักษ์ (*Rhaphidophora* sp.) ผักหนาม (*Lasia spinosa* (L.) Thwaites) ช่อดอกแบบช่อเชิงลดมีกาบ ดอกย่อยจำนวนมากอัดกันแน่นบนแกนกลางที่อวบอ้วน ดอกย่อยไม่มีก้านดอก ส่วนใหญ่เป็นดอกแยกเพศอยู่บนต้นเดียวกัน ดอกเพศเมียอยู่ด้านล่างและดอกเพศผู้อยู่ด้านบนช่อดอก ผลเป็นผลสด แต่ระยะมีสีแตกต่างกัน

สำหรับการใช้ประโยชน์ของคนในชุมชนพบใช้เป็นไม้ดอกไม้ประดับมากที่สุด ทั้งปลูกเป็นไม้ประดับอาคารสถานที่ และตัดใบมาประดับตกแต่ง สำหรับด้านอาหารใช้ส่วนยอดอ่อน ใบและก้านใบเป็นส่วนใหญ่ โดยต้องนำมาแปรรูปหรือผ่านความร้อนเสียก่อน เช่น การต้ม ลวกและเผา เพื่อลดความเป็นพิษที่สะสมอยู่ในส่วนต่างๆ โดยเฉพาะหัว เช่น ใบอ่อนผักหนาม (*Lasia spinosa* (L.) Thwaites) ต้องดองก่อนนำไปกิน เพื่อลดความเป็นพิษจากกรดไฮโดรไซยานิก (hydrocyanic acid) (เพอร์เวอ์ เหมือนวงศัญชาติ, 2549) บางชนิดนอกจากใช้เป็นอาหารโดยตรงแล้ว ยังใช้เป็นอาหารเพื่อควบคุมน้ำหนักและน้ำตาลในเลือด ได้แก่ บุก (*Amorphophallus* sp.) ซึ่งมีสารประกอบสำคัญคือกลูโคแมนแนน (Glucomanan) ช่วยยับยั้งการดูดซึมกลูโคสจากทางเดินอาหาร จึงนิยมใช้หัวบุกเป็นอาหารสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน โรคไขมันในเลือดสูงและช่วยให้ขับถ่ายสะดวก (กรมวิชาการเกษตร, 2554) สำหรับการประกอบอาหารพื้นบ้านหลังจากผ่านความร้อนหรือดองแล้ว จึงนำมารับประทานเป็นผักเหนาะจิ้มน้ำพริกหรือบูดู หรือใส่ในแกงต่างๆ ทั้งแกงส้มและแกงกะทิ แต่ไม่พบในการนำไปทำอาหารหวานพื้นบ้าน แตกต่างจากคนในจังหวัดอยุธยาที่นำบุกอยุธยา (*Amorphophallus* sp.) มาทำขนมบุก (กรมวิชาการเกษตร, 2554)

สำหรับการใช้เป็นพืชสมุนไพร พบใช้ทุกส่วนทั้งราก ลำต้นใต้ดิน ใบ ดอกและผล ส่วนใหญ่เป็นยารักษาภายใน เช่น รากอุตุพิต *Typhonium trilobatum* (L.) Schott ใช้รักษาโรคริดสีดวงทวาร หัวบอนจีนดำ (*Colocasia esculenta* (L.) Schott) แก่เถาดานในท้องแตกต่างจากคนที่อาศัยบริเวณป่าชุมชน บ้านหัวทุ่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ใช้หัวบอนจีนดำ (*Colocasia esculenta* (L.) Schott) ตำพอกแผลหนอง (อังคณา อินตาและคณะ, 2555) รากและใบบอนส้ม (*Homalomena rostrata* Griff.) ใช้แก้ไข้ สมุนไพรที่เป็นยาทาภายนอก เช่น ลำต้นผักหนาม (*Lasia spinosa* (L.) Thwaites) ต้มน้ำอาบแก้ผื่นคัน แต่คนที่อาศัยบริเวณป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ใช้ใบอ่อนประกอบอาหารบำรุงร่างกาย (อังคณา อินตาและคณะ, 2555)

ดังนั้นการศึกษานโยบายท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากผืนป่า นอกจากเป็นการรักษาและสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษแล้ว ยังเป็นแนวทางหนึ่งให้คนในพื้นที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลมาเป็นเวลายาวนาน และร่วมกันรักษาพื้นที่ป่าไว้ เพื่ออนุรักษ์ทั้งสภาพแวดล้อม องค์ความรู้และวัฒนธรรมอันดีงามที่เกี่ยวข้องกันอีกด้วย

สรุป

พบพืชวงศ์บุกบอนส่วนใหญ่เป็นพืชบนดิน ไม้เลื้อย และพืชอิงอาศัย มีจำนวนทั้งสิ้น 14 สกุล 22 ชนิด ที่เป็นสกุลเด่นคือ *Aglaonema*, *Alocasia*, *Homalomena* พบสกุลละ 3 ชนิด จากการสัมภาษณ์ด้านการใช้ประโยชน์พบว่าส่วนใหญ่นิยมปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ รองลงมาเป็นสมุนไพรและใช้เป็นอาหาร แต่เนื่องจากสภาพผืนป่าในพื้นที่ลดลงมาก แหล่งน้ำที่เคยมีน้ำตลอดปี บางช่วงมีน้ำน้อยลงมาก ทำให้ความชุ่มชื้นลดลง ส่งผลให้พืชวงศ์บุกบอนลดลงไปด้วย การรักษาแหล่งต้นน้ำจึงเป็นการรักษาพรรณพืชอีกด้วย นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้มีพื้นที่สำรวจที่ระดับความสูงไม่เกิน 300 เมตร จากระดับทะเล ควรมีการวิจัยในพื้นที่ที่ระดับสูงกว่านี้ ซึ่งเป็นพื้นที่ของป่าสงวนแห่งชาติและเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทางชีวภาพในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่สนับสนุนงบประมาณบำรุงการศึกษาปี พ.ศ. 2558

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ศักดิ์ ค้านอธรรม. (2554). *ว่าน สมุนไพร ไม้มงคลไทย*. กรุงเทพมหานคร : บ้านและสวน.
- เพยาร์ เหมือนวงศ์ญาติ. (2549). *ประโยชน์และพืชภัยของพืช*. กรุงเทพมหานคร : โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.).
- วงศ์สถิต ฉั่วกุล. (2548). *อนุกรมวิธานพืชสมุนไพร*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรมวิชาการเกษตร.(2554). *บุกและการใช้ประโยชน์จากบุกในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์[ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2556, จาก : <http://ag-ebook.lib.ku.ac.th/ebooks/2011-004-0087/index.html#/1/>
- สวนพฤกษศาสตร์ป่าไม้. (2557). *ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันทน์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2544*. : สำนักงานวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้.กรุงเทพมหานคร
- อุทิศ กุฏอินทร์. (2551) ระบบการจำแนกสังคมพืชคลุมดินของประเทศไทย. *วารสารวิจัยพืชเขตร้อน*, 1(1), 1-21.
- อังคณา อินตา พาณี ศิริสะอาด และวิทยา ปองอมรกุล. (2555). พืชสมุนไพรในป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพฤกษศาสตร์ไทย*, 4(2), 213-232.
- Boyce, P.C., D.Sookchaloem, W.L.Hetler scheid, G. Gusman, N. Jacobsen, T.indei and N. Van Du. (2012). *Acoraceae & Araceae Flora of Thailand; Vol 11 Part 2* : Bangkok: Prachachon Co.Ltd.

ตารางที่ 1 : ความหลากหลายของพืชวงศ์บุกบอนและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เส้นทางศึกษาธรรมชาติหุบเขาลำพญา

สกุล	ชื่อวิทยาศาสตร์	ลักษณะวิสัย	ชื่ออื่น	การใช้ประโยชน์
<i>Aglaonema</i>	<i>A. costatum</i> N.E. Br.	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	ใบสามสี	อาหาร: ก้านใบ ดอกกิน เป็นผักเหนาะ ลอกเปลือก ใส่แกงส้ม สมุนไพร: ราก รักษาโรค ริดสีดวงทวารกินกับกล้วย รักษาโรคปวดท้อง กินรักษาพิษงูกัด
	<i>A. modestum</i> Schott ex Engl.	พืชบนดิน มีลำต้น เหนือดิน	เขียวหมื่นปี	สมุนไพร: ใบ ตำให้ ละเอียดผสมเหล้าขาว นำมาพอกแผลสดปิดปาก แผลที่ถูกขงมีคม ไม้ประดับ: ปลูกประดับ อาคาร
	<i>A. nitidum</i> (Jack) Kunth	พืชบนดิน มีลำต้น เหนือดิน	ชะงัดเขา	สมุนไพร: ลำต้น ใช้บำรุง กำลัง ผล กินแก้ผมหงอก เป็นยาอายุวัฒนะแก้ เหงื่ออกบวมปวดฟันขับ พยาธิในลำไส้
<i>Alocasia</i>	<i>A. cucullata</i> (Lour.) G. don	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	ว่านนกคุ้ม	ไม้ประดับ: ปลูกประดับ อาคาร
	<i>A. lowii</i> Hook.	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	แก้วหน้าม้า	ไม้ประดับ: ปลูกประดับ อาคาร
	<i>A. macrorrhizos</i> (L.) G. Don	พืชบนดิน มีลำต้น	กระดาดแดง	สมุนไพร: ราก ใช้เป็นยา ระบาย ขับปัสสาวะ ทาแก้

เหินือดิน

พืชแมงป่อง หัว แก้ว
 ดานในท้อง เช่น ดาน
 เสมหะ ใช้เกี่ยวกับน้ำมัน
 เป็นยาสมานแผล

Amorphophallus *Amorphophallus* sp.

พืชบนดิน บุก
 มีลำต้นใต้ดิน

อาหาร: ก้านใบ ลวกกิน
 เป็นผัก ใส่แกงส้ม แกงกะทิ

ตารางที่ 1 : (ต่อ)

สกุล	ชื่อวิทยาศาสตร์	ลักษณะวิสัย	ชื่ออื่น	การใช้ประโยชน์
.....				สมุนไพร: ราก ใช้พอก ฝี ขับระดู แก้วริดสีดวง ทวาร หัว ต้มกับน้ำกิน แก้โรคตับ ยากัดเสลด ยากัดแผลหนอง แก้ ริดสีดวงทวาร แก้ไอ แก้ บิด
<i>Caladium</i>	<i>Caladium. sp.</i>	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	อิเหนา	ไม้ประดับ: ปลูก ประดับอาคาร
<i>Colocasia</i>	<i>C. esculenta</i> (L.) Schott	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	บอนจีนดำ	อาหาร: ก้านใบนำมา แกงส้ม โดยต้ม 2-3 ครั้ง คั้นน้ำทิ้ง หรือ นำไปเผาก่อนนำมาปรุง อาหาร สมุนไพร: หัว แก้เถา ตานในท้อง กัดฝาหนอง ทั้งต้น แก้ไอ แก้เสมหะ ก้านใบ รสเย็น ตัดหัว ทำยลนไฟปิดเอาน้ำ หยอดแผลแก้พิษจาก เล็บคางคกน้ำคั้นจาก ก้านใบเป็นยานวด
	<i>C. gigantean</i> (Blume) Hook.f.	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	คุณ	สมุนไพร: เหง้า ใช้เป็น ยาระบายและขับ ปัสสาวะ
<i>Dieffenbachia</i>	<i>D. seguine</i> (Jaeq.) Schott	พืชบนดิน มีลำต้น เหนือดิน	สาวน้อยประแป้ง	ไม้ประดับ: ปลูก ประดับอาคาร
<i>Epipremnum</i>	<i>Epipremnum aureum</i> (Linden	พืชบนดิน	พลูด่าง	ไม้ประดับ: ปลูก

& André) G.S.Bunting

อิงอาศัย

ระดับอาคาร

ตารางที่ 1 : (ต่อ)

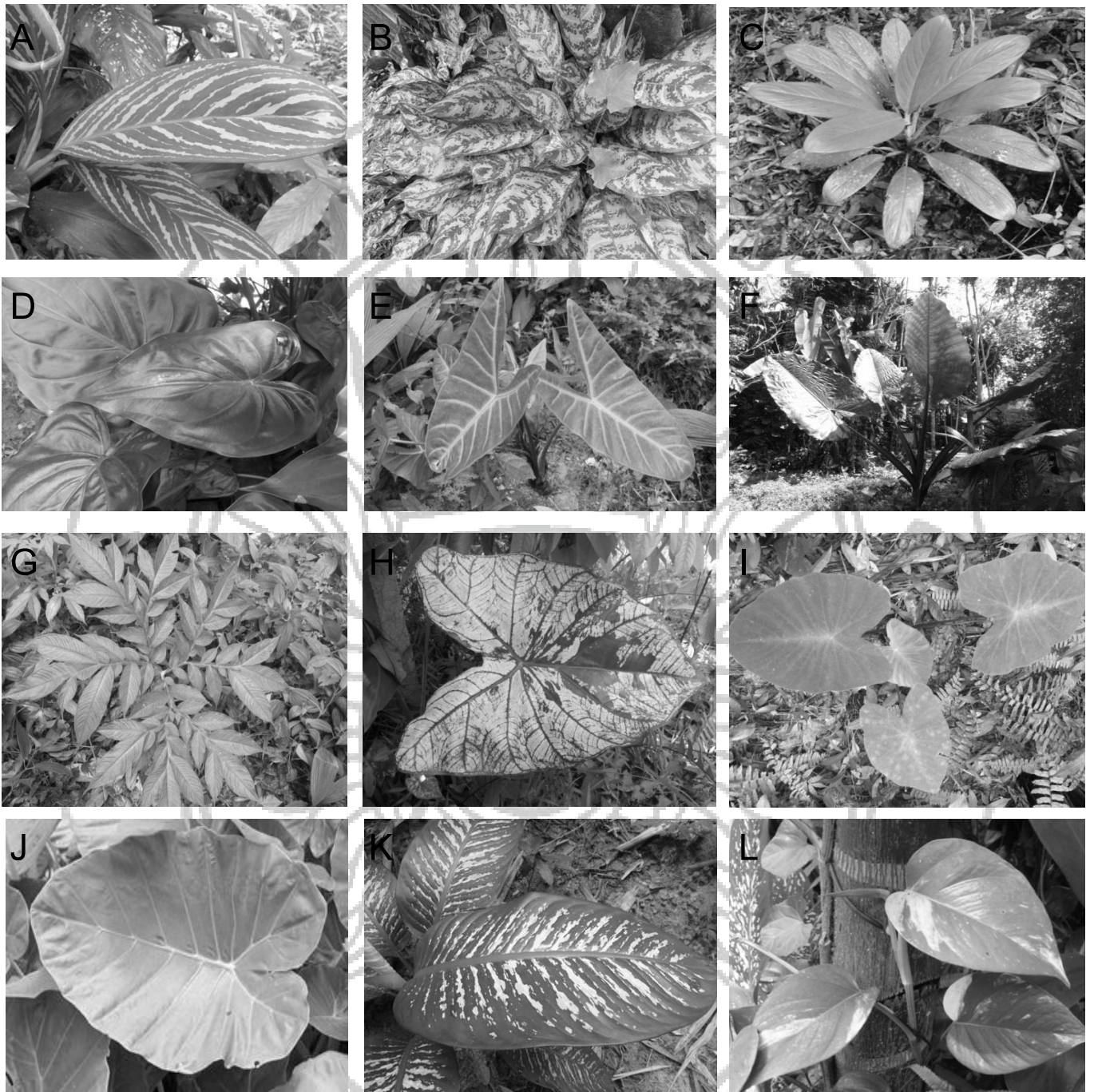
สกุล	ชื่อวิทยาศาสตร์	ลักษณะวิสัย	ชื่ออื่น	การใช้ประโยชน์
<i>Homalomena</i>	<i>H. rostrata</i> Griff.	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	บอนล้ม	ไม้ประดับ: ปลูก ระดับอาคาร
	<i>Homalomena</i> sp.	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	โพธิ์ลังกา	ไม้ประดับ: ปลูก ระดับอาคาร
	<i>H. griffithii</i> (Shott) Hook.f.	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	กวัคพระพรหม	ไม้ประดับ: ปลูก ระดับอาคาร
<i>Lasia</i>	<i>L. spinosa</i> (L.) Thwaites	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	ผักหนาม	อาหาร : ยอดอ่อนก้าน และใบ ดอกเปรี้ยวหรือ ต้มกะทิ กินเป็นผัก เหนาะ สมุนไพร : ลำต้นผสม ปรุงเป็นยาแก้ไอ ขับ เสมหะ ใช้ภายนอก ต้ม เอาน้ำอาบ แก้ผื่นคัน เช่น เป็นเหือด หัด สุกใส ดำแดง ทำให้ผื่น หายเร็วขึ้น
<i>Philodendron</i>	<i>P. bipinnatifidum</i> Schott ex Endl.	พืชบนดิน อิงอาศัย	ฟิลิกันมะละกอ	ไม้ประดับ: ปลูก ระดับอาคาร
<i>Rhaphidophora</i>	<i>Rhaphidophora</i> sp.	พืชเลื้อย	ตีนตุ๊กแกยักษ์	ไม้ประดับ: ปลูก ระดับอาคาร
<i>Schismatoglottis</i>	<i>S. calyptrate</i> (Roxb.) Zoll & Moritz	พืชบนดิน มีลำต้นใต้ดิน	บอนหิน	อาหาร: ยอดดอก ยอด อ่อน ก้านและใบ นำมา ทำแกงส้มหรือลวกเป็น ผัก
<i>Syngonium</i>	<i>Syngonium</i> sp.	พืชเลื้อย	เงินไหลมา	ไม้ประดับ: ปลูก ระดับอาคาร
<i>Typhonium</i>	<i>Typhonium</i> sp.	พืชบนดินมี	-	ไม้ประดับ: ปลูก

ลำต้นใต้ดิน

ประดับอาคาร

ตารางที่ 1 : (ต่อ)

สกุล	ชื่อวิทยาศาสตร์	ลักษณะ วิสัย	ชื่ออื่น	การใช้ประโยชน์
	<i>T. trilobatum</i> (L.) Schott	พืชบนดินมี ลำต้นใต้ดิน	อุตพิต	<p>อาหาร : ยอดอ่อน ก้านใบ เผาไฟหรือดอก เปลือกแล้วนำมาแกงกะทิหรือแกงส้ม หั่นฝอยใช้ดองกินเป็นผักเหนาะ</p> <p>สมุนไพร: ราก มีฤทธิ์เป็นยากระตุ้น รักษาโรคริดสีดวงทวาร ใช้กินกับกล้วยรักษาโรคปวดท้องหัว เป็นยากัดเถาดานในท้อง กัดฝ้าหนองสमानแผล</p>

ภาพที่ 1 A: *Aglaonema costatum* N.E. Br., B: *Aglaonema modestum* Schott ex Engl., C: *Aglaonema nitidum* (Jack) Kunth, D: *Alocasia cucullata* (Lour.) G. Don, E: *Alocasia lowii* Hook., F: *Alocasia macrorrhizos* (L.) G. Don, G: *Amorphophallus* sp., H: *Caladium* sp., I: *Colocasia esculenta* (L.) Schott, J: *Colocasia gigantean* (Blume) Hook.f., K: *Dffenbachia seguine* (Jaeq.) Schott, L: *Epipremnum aureum* (Linden & André) G.S. Bunting

ภาพที่ 2 A: *Homalomena rostrata* Griff., B: *Homalomena* sp., C: *Homalomena griffithii* (Shott) Hook.f., D: *Lasia spinosa* (L.) Thwaites, E: *Philodendron bipinnatifidum* Schott ex Endl., F: *Rhapsidophora* sp., G: *Schismatoglottis calyprate* (Roxb.) Zoll&Moritzi, H: *Syngonium* sp., H: *Typhonium* sp., I: *Typhonium trilobatum* (L.) Schott

